

SYV PÅSTANDE OG SYV FAKTUELLE SVAR

Sektorens konkurrencesituation

FOR

Syv påstande om sektorens konkurrencesituation

– og syv faktuelle svar

I den seneste tid har der været debat om danske bankers konkurrencesituation – herunder bankernes effektivitet og overskud.

I den debat kan man opleve udsagn, som desværre ikke altid har helt hold i virkeligheden. Måske støder du på nogle af dem, når du møder bekendte, kunder eller samarbejdspartnere. På de næste par sider kan du læse mere om nogle af de påstande, der flourerer – og få et faktuellet svar på, hvad der egentlig er op og ned.

Påstand 1: Den finansielle sektor bidrager ikke til samfundet

Svar: Den finansielle sektor spiller en kernerolle i forhold til at sikre vækst og velstand i et land. Sektoren sikrer vigtige funktioner så som betalingsformidling, likviditetsfrembringelse og vurdering, prisfastsættelse og allokering af finansiell risiko. Den generelle forskning på det finansielle område viser tydeligt, at der er en tæt sammenhæng mellem den finansielle sektors størrelse og et lands økonomiske velstand.

Sektoren har gennemsnitligt betalt 8 mia. kr. i skat og lønsumsafgift i hvert år i perioden 2010-2018¹. Samtidig varetager sektoren vigtige opgaver i forhold til hvidvask og kriminalitetsbekæmpelse – alene i 2019 brugte sektoren 3,4 mia. kr. i lønudgifter til hvidvask og compliance².

Det sker samtidig med, at sektoren er effektiv ift. kerneopgaverne: F.eks. på området for betalingsformidling har Cepos beregnet³, at danskerne over de seneste 20 år potentielt har sparet 2 timer om måneden ved effektiviseringer i betalingssystemerne – svarende til en årlig gevinst pr. dansker på 8.000-10.000 kr. (målt ved BNP pr. indbygger).

Påstand 2: Det er tegn på manglende konkurrence, når nye omkostninger som eksempelvis ekstra skatter ender hos kunderne

Svar: Ifølge økonomisk teori er prissætningen på et perfekt marked i fuldkommen konkurrence netop defineret ved, at øgede omkostninger bliver overført til salgsprisen. Det er en naturlig konsekvens af, at fuldkommen konkurrencen presser prisen ned til et niveau, hvor virksomhederne har netop den fortjeneste, som kræves for at overleve. Stiger omkostningerne, er virksomhederne derfor nødt til at sætte prisen op.

Påstand 3: De danske banker er grundlæggende ineffektive og har for høje omkostninger

Svar: Der har ifølge Nationalbanken i perioden efter 1980 været gennemsnitlige år-lige vækstrater i sektorens arbejdsproduktivitet på omkring 4-5 pct målt på den indenlandske kreditgivning (eller finansielle aktiver) korrigeret for den generelle prisudvikling i forhold til beskæftigelsen.

Copenhagen Economics viste i 2017, at den finansielle sektor er klart den sektor i Danmark, der giver den højeste bruttoværditilvækst pr. medarbejder, og produktiviteten er vokset betydeligt over de seneste 20 år. Når man ser på kerneydelser fra de forskellige dele af sektoren, kan det konstateres, at der forvaltes omkring 50 pct. flere udlån/indlån fra penge- og realkreditinstitutter pr. arbejdstime (målt i reale priser) end for 20 år siden.

¹ Finans Danmark, Samfundsbidrag, Finanssektorens bidrag til fremtidens Danmark, 2020

² Finans Danmark, Finanssektorens indsats mod hvidvask og terrorfinansiering, 2019

³ Cepos, Vækst, regulering og den finansielle sektor, 2021

Det betyder alt sammen, at danskernes omkostninger til 'bank' er relativt lave: Konkurrencestyrelsen viste i 2017⁴, at husholdningernes årlige forbrug til bankservice lå på 486 kr. Beløbet dækker udelukkende over gebyrer, dvs. renter er ikke med, men er stadig en meget lille udgift for adgang til finansiel rådgivning.

Påstand 4: Bankernes negative renter er tegn på manglende konkurrence i en grådig og ineffektiv sektor

Svar: Negative renter er fundamentalt et udtryk for markedets værdisætning af en vare, som i dette tilfælde er penge. Nationalbanken er den helt store og afgørende spiller på markedet, og når de værdisætter varen negativt, så påvirker det resten af markedet.

Pengeinstitutternes indlånsoverskud eksklusive repo'er steg i 2020 med 79 pct. til 657 mia. kr.⁵ Let forsimplet svarer det altså til, at danske bankkunder har indsat 657 mia. kr. i bankerne, som bankerne reelt ikke bruger. Som på ethvert andet marked, kan nogle af disse omkostninger ende hos kunderne. Det handler ikke om grådighed, men er udtryk for de helt basale principper, der gælder på det private marked.

Påstand 5: Bankerne har for mange ansatte – og det er for dyrt for kunderne

Svar: Det er et velkendt og veldokumenteret faktum, at antal ansatte i den finansielle sektor pr. indbygger ligger højt i Danmark, og det skyldes, at sektoren har relativt store balancer og relativt stort indenlandsk udlån.

Der har også været påstande fremme om, at den danske finanssektor skulle have for mange medarbejdere ift. indbyggertal. Befolkningen størrelse kan ikke bruges som et mål for sektorens samlede aktivitet – ellers ville lande som Schweiz og Luxembourg også skulle karakteriseres som lande med en ekstremt ineffektiv finansiell sektor. Ud fra samme forfejlede logik ville man også skulle konstatere, at medico-sektoren i Danmark var ineffektiv.

Tværtimod bør der alt andet lige en være en positiv sammenhæng mellem antal rådgivere og rådgivningens kvalitet og generelle tilgængelighed, der er med til at stimulere den økonomiske aktivitet og vækst. Det fremgår blandt andet af en analyse fra Cevea⁶, der konkluderer, at lokal og direkte personlig kontakt mellem pengeinstitut og virksomhed er en stor gevinst for samfundet, fordi det giver mulighed for en individuel kundevurdering, der særligt i landdistrikterne sikrer finansiering til iværksættere og små og mellemstore virksomheder.

⁴ Konkurrencestyrelsen, Forbrugerforholdsindex for 42 danske markeder, 2017

⁵ Finanstilsynet, Markedsudviklingen for kreditinstitutter i 2020

⁶ Cevea, Lokalt forankrede pengeinstitutters betydning for virksomheder, vækst og lokal-samfund, 2016

Påstand 6: Danske bankers udlånsmarginaler er højere end i andre EU-lande – det er en konsekvens af, at bankerne har for høje omkostninger

Svar: Det er misvisende alene at se på bankernes renteniveau. En stor del af udlånet i Danmark finder sted gennem realkreditsystemet, som er et af de mest effektive systemer i verden. Når en stor del af de mest sikre lån - realkredit udgør omkring 70 pct. af det totale udlån - bliver foretaget i realkreditsystemet, står bankerne så at sige tilbage med de relativt mest usikre og dermed også dyreste lån. Derfor må man selvfølgelig se på udlånsmarginale for det samlede bank og realkreditmarkedet, og så er billedet markant anderledes.

Påstand 7: Danske bankers egenkapitalforrentning ligger over gennemsnittet i Europa – derfor tjener de for meget.

Svar: Danske bankers egenkapitalforrentning kan ikke vurderes ud fra, hvor gode/dårlige f.eks. sydeuropæiske banker er til at tjene penge. Det er mere relevant at sammenligne med andre danske selskaber.

Som en konsekvens af de hårde markedsforhold med blandt andet negative renter, har de danske banker grundlæggende haft en dårligere forrentning end mange andre dele af det øvrige erhvervsliv. Det ses blandt andet af, at kursudviklingen for danske bankaktier har været markant dårligere end for de andre virksomheder i OMX-indekset de senere år.

Copenhagen Economics viste i 2017⁷, at bankernes egenkapitalforrentning i 2016 var lige under niveauet for Nordiske SIFI-banker og pænt under niveauet for large og mid cap virksomheder i Danmark. Cepos har desuden netop offentliggjort en analyse⁸, som viser, at de fire banker, der indgår i C25-indekset, ligger helt i bunden, når man ser på den gennemsnitlige egenkapitalforrentning blandt C25 selskaberne over de seneste 10 år. Der er således intet, der kan underbygge en påstand om, at sektoren har en overnormal indtjening.

⁷ Copenhagen Economics præsentationen "Hovedstadsregionen som finanscentrum - Muligheder og barrierer", 2017

⁸ Finans.dk, "Negative renter: Tænketank beskylder minister for at misinformere", 2021

Spørgsmål til notatets indhold kan rettes
til seniorøkonom Klaus Mosekjær Madsen
på kmm@finansforbundet.dk